

ABSURDITY

JAROSLAV BÁLEK

Jaroslav Bálek

Absurdity

TZ-one

2. vydání (1. vydání, Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one, 2025)

© Jaroslav Bálek, 2025

Cover © Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one, 2025

© Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one, 2025

ISBN: 978-80-7539-214-5 (ePub verze)

ISBN: 978-80-7539-215-2 (mobi verze)

ISBN: 978-80-7539-216-9 (PDF verze)

www.vydavatelstvi-eknih.cz

Obsah

1. KAPITOLA: Studentská léta
2. KAPITOLA: Vojenská léta
3. KAPITOLA: Pracovní léta
4. KAPITOLA: Porevoluční léta
5. KAPITOLA: Důchodcovská léta
6. KAPITOLA: Závěrem

1. KAPITOLA

STUDENTSKÁ LÉTA

Petra pohled na její nohy fascinoval, pociťoval přitom vzrušení. Sukně byla velmi krátká a dala tak plně vyniknout tomuto zázraku přírody. Tato nová móda se mu velmi zamlouvala. Na jaře byl v Paříži, ale tam byly sukně ještě dlouhé, ale léto v Londýně, to už bylo něco jiného, to byla pravá pastva pro oči. Ano, byl rok 1968 a s ním přišla z Anglie tato móda. Byl rád, že je mladý, těsně přes dvacet a že takových nohou ve svém životě ještě určitě hodně uvidí. Ona dívka, které patřily, byla stejně jako on studentkou Vysoké školy ekonomické. Měla ale nějakého blízkého přítele, tak si tady moc šance nedával.

Ač Pražák, šel na večeri do menzy, protože tam toho bylo hodně, bylo to dosti laciné a bylo tam hezké prostředí, to je vysoká koncentrace mladých dívek, které většinou nikam nespěchaly. Jejich přitažlivost však byla do určité míry omezena nedostatkem informací, neexistoval tehdy internet, televize ještě ve všech domácnostech ani nebyla, zahraniční módní časopisy nebyly k dispozici a mnohé dívky, které přišly z venkova, často vypadaly jako by právě šly krmit krávy. Nebyly upravené ani zajímavě oblečené. Zpravidla trvalo několik let, než se trochu zcivilizovaly. Některé to třeba zvládly za rok, ale některým to trvalo až do promoce. Vzpomínal přitom na návštěvu Polska, kde mu každá připadala jako umělecké dílo. Petr říkal, že vysokoškolačku by si za manželku asi nevzal, neboť každá pražská prodavačka se mu zdála mnohem přitažlivější.

U menzovního stolu seděl zpravidla se Štěpánem, Milošem a Fandou.

Štěpán byl synem podplukovníka tankové jednotky tehdejší lidové armády, ale jeho pravým otcem byl jakýsi slovenský gróf, který si však jeho matku nevzal, ale po něm zdědil, značné sklony k bohémství, takže vojenská výchova na něj neměla pražádný vliv. Jediný byl v KSČ, kam vstoupil už v osmnácti letech. To Petra udivovalo, nedovedl pochopit jak někdo tak mladý může dobrovolně vstoupit do KSČ. Štěpán sám tento krok nijak nezdůvodňoval. Možná, že zde sehrál úlohu jeho nový otec podplukovník a na druhé straně i vzdor vůči biologickému otci, který s největší pravděpodobností neměl komunisty v lásce. Vždyť i Klement Gottwald byl prý nemanželským synem statkáře a celý svůj život potom věnoval i boji proti statkářům a jejich likvidaci. Rovněž Masaryk, který věnoval mnoho času rozložení Rakouska-Uherska, podle některých historických pramenů, mohl být synem Franze Josefa. Jinak, ale Štěpán měl normální názory. Zúčastnil se například březnového pochodu studentů k hrobu T. G. Masaryka. Byly názory, že kdyby byl podobný průvod k hrobu Antonína Novotného, tehdejšího prezidenta, že by asi moc lidí nešlo. Ale oponoval, že vše závisí na organizaci, kdyby se to dobře zorganizovalo, tak by bylo dost lidí. Nikdo tomu nevěřil, ale asi měl pravdu. Vždyť po roce 1969 s nastupující normalizací se začaly objevovat mezi teenagery placky na kabátech s nápisem

„Sorry Tony“, snad jako určitá omluva a vzpomínka na tehdejší relativní osobní i politické svobody, které na delší období budou ztraceny. S určitou nostalgií se tak začalo vzpomínat na dříve ne moc oblíbeného prezidenta.

Štěpán si jednou vypůjčil knihu Johna Maynarda Keynesa Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz, což bylo ve své době v Československu v určitých kruzích oceňované a svým

způsobem vzácné dílo. Základ studia totiž většinou tvořily díla Marxe, Engelse, Lenina a jejich výklady. V Keynesovy byla řada zajímavých a vtipných myšlenek, které ve zmíněných klasicích nešlo nalézt. Štěpán tak snad chtěl vypadat zajímavě a Keynesa nosil stále sebou, sem tam z něj přečetl pár vět. Jednou však, když šel večer z hospody a chtěl se dojít u stánku vuřtů na Václavském náměstí, jej tam zapomněl. Měl strach, že do této vzácné knihy budou balit vuřty, to se nestalo, ale kniha se již nenašla. Štěpán pak musel v knihovně složitě vysvětlovat, kam zmizela.

Petr se Štěpánem mohli mít společné otcovství. Na jednom ze školních plesů, který se konal v pátek, zvala Petra na kolej jakási Anička Čertová. Říkala, v neděli odpoledne tam budu sama, nevím, co budu dělat. Byla tehdy dost velká zima a Petrovi se tam nechtělo, o mladé dívky nebyla taková nouze a tak tam nešel. Později se dozvěděl od Štěpána, že jej také zvala a že byla v jiném stavu a hledala někoho, na koho to mohla svalit. Štěpán tam také nakonec nešel. Ale možná, že neudělal dobře. Později se mu nepodařilo mít dítě a tak tímto způsobem ho mohl mít. Kdyby člověk tak věděl a nevěděl, co je a co není a co bude nebo nebude.

Miloš byl z Jižních Čech a dělal pomvěda u jednoho docenta, který byl postrachem školy, ten jej dosti zaměstnával, tak že měl proti nám méně času. Měl břitký mozek a někdy geniální myšlení a přitom byl dost pracovitý, proto jej docent dosti využíval. Nikdo z nás netušil, že mu bude jednou docent, to už bude profesor, mluvit na pohřbu. Chodil s jednou studentkou z jiného oboru, o které se dalo říci, že když se rozdávala krása, byla opravdu hodně daleko, říci o ní, že byla dosti ošklivá, plně odpovídalo skutečnosti. Miloš přitom byl fešák, vysoký a štíhlý a dívkám se líbil. Některé muže snad hezké ženy nudí

a čím je žena ošklivější, tím je to pro ně vzrušivější.

Fanda byl z Moravy z Valašska, studoval předtím astronomii, ale přešel na ekonomii a bavilo jej to Jinak Miloš, Petr i Štěpán se občas rádi napili, tak Fanda to sice neodmítal, ale byl poměrně asketický. Byl dosti racionální a řídil se určitými šablonami. Mezi ně patřilo například, že student z pátého ročníku by si měl namluvit dívku z prvního ročníku a s tou se také oženit. To také skutečně udělal. Svoji určitou askezi se lišil od zbývajících, kteří měli i určitý sklon k požitkářství a bohémství.

Zvláště Miloš se někdy dostal do ráže, a když byli v hospodě, vymazával gumou čárky od piva, což číšník přehlédl, ale když vymazal i tlačenkou, tak si toho všiml a hnal jej i s kamarády. Někdy na plesu zase upíjel ze skleniček tancujících párů.

Miloš a Štěpán spolu s nějakými dívkami popřípadě i jinými kamarády se stavovali na Silvestra u Petra. Chodívali do Lucerny, od které bydlel Petr jen kousek, a při zpáteční cestě tam zašli ještě na dojedení a dopití. Petr tam byl s rodiči, tak je vždy hojně pohostili, kamarádům se to moc líbilo a ještě po dlouhých letech na to vzpomínali, ale některým dívkám se zdálo, že to s jídlem a pitím přehánějí, a tak je stále napomínaly.

Šedesátá léta byla zajímavým obdobím ve světě, tzv. „sixties“, „sweet sixties“, jsou obdobím určitého uvolnění v politice i v kultuře, které se projevilo mimo jiné na západě kulturní a společenskou revoltou mládeže, rozčarovanou konzumním způsobem života svých rodičů spojenou až se stavěním barikád, hnutím hippies, sexuální revolucí, vzestupem popularity drog mezi mládeží, velkým rozvojem rockové hudby, ohromnou popularitou Beatles.

V letech 1967-1968 probíhaly politické protesty a hnutí ať už

studentů či jiných složek společnosti v celé řadě zemí, nikde však dosáhly takové intenzity jako ve Francii. Tam příčiny nepokojů ale byly jiné než v Československu. Hospodářská situace ve Francii se poprvé od války zhoršila a nezaměstnanost výrazněji vzrostla. Mnoho protestních akcí proto směřovalo proti tehdejší konzervativní společnosti, proti materialismu předchozí generace a proti šíření technokracie. Byly zde četné menší marxistické a neomarxistické proudy jako trockisté, maoisté, leninisté. Stalin byl určitými skupinami vnímán jako jeden z osvoboditelů od fašismu a obhajovali jej i tehdy, když už byl stalinismus ve východní Evropě dávno odsouzen. Nejvlivnější intelektuálové té doby jako Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoirová, Claude Lévi- Strauss a další, byli rovněž levicově orientováni a mnozí byli členy komunistické strany, přičemž vyznávali existencialismus a humanismus nebo strukturalismus. Ovšem studenti četli i různé levicové klasiky jako Marxe nebo Bakunina.

V Československu četli Marxe pouze studenti ekonomie nebo jiných společenských věd jako povinnou četbu a podrobná znalost a analýza Kapitálu byla předpokladem složení zkoušky z politické ekonomie. Stalin byl mezi mladou generací vnímán spíše jako zločinec a myšlenky komunismu nebyly nijak populární.

Mladá generace v Československu se již od počátku šedesátých let v různé míře stavěla do opoziční role vůči existujícímu režimu. Scházela se například každého prvního května navečer v Petřinských sadech u pomníku básníka Karla Hynka Máchy. Roku 1963 se jich na Petříně sešlo asi patnáct set.

Významný impuls byla strahovská demonstrace studentů v listopadu 1967, kteří se nedočkali nápravy v dodávkách elektrického proudu do kolejí, a proto vyšli do ulic

s transparentem „Chceme světlo“, což vládní moc pochopila správně jako touhu volání po svobodě, proti ní, a zasáhla nebyvale tvrdě. To pak vedlo i k diskusi o odvolání Antonína Novotného z funkce prvního tajemníka ÚV KSČ.

Svůj význam měli také studentské majálesy, v roce 1968 tam táhli Brežněva, s nápisem „éto vaše dělo“, což údajně prohlásil, když byl dotazován k souhlasu s výměnou Antonína Novotného. Ale zakrátko se ukázalo, že to vůbec nebylo naše dělo.

Byla to krásná doba. Druhá polovina šedesátých let byla vyvrcholením pozitivního období minulého režimu. Byla zrušena cenzura, projevovala se pluralita názorů, šlo cestovat a byly sociální jistoty. Mnozí rodiče často vzpomínali na první republiku, jako na nejkrásnější období jejich života, Petrova generace tak později vzpomínala na šedesátá léta.

Většina obyvatel byla nadšena tehdejšími představiteli KSČ, kteří propagovali obrodný proces. Řada mladých lidí k nim, ale cítila skepsi, zdálo se, že se nijak neliší od starých nepopulárních aparátčků, mluvili šíleně nudně a opakovali fráze o socialismu, vedoucí úloze KSČ. Zdálo se, že progresivní a populární z nich dělali především novináři a ne jejich postoje a osobnosti. Mladé spíše zajímaly jiné myšlenkové proudy.

Vývoj dohnal k odstoupení Antonína Novotného ponejprv z funkce prvního tajemníka ÚV KSČ a po té i prezidenta republiky. Došlo k nové volbě prezidenta, do které začaly mluvit větší skupiny lidí. A to byl něco nového. Dříve se o tom zpravidla rozhodlo v předsednictvu ÚV KSČ. Nyní například studenti přišli s vlastním kandidátem na prezidenta Čestmírem Císařem, který také před nějakou dobou dělal ministra školství a jevil se relativně pokrokově. Petr a jeho kamarádi, ale nijak nesdíleli nadšení z tohoto kandidáta. Nezdál se jim ničím

zajímavým. To protikandidát Ludvík Svoboda se zdál svoji historií lepším kandidátem.

Volili se tehdy i rektori vysokých škol, což předtím nebylo zvykem. Bývali jmenováni ze shora. Teď do voleb byli zapojeni i studenti. Každý kandidát na rektora měl svůj program, o kterém usiloval přesvědčit volitele. Bylo těžké vyhrát, stalo se například, že i zastupující první tajemník ÚV KSČ zvolený v srpnu 1968 vysočanským sjezdem nebyl zvolen rektorem.

Na školách učila i řada zajímavých lidí, kteří například v padesátých letech byli postiženi a trávili určitý čas ve vězení, nebo jiní, kteří se kriticky vyjadřovali k vývoji v Československu. Navštěvovat jejich přednášky bylo vzrušující. Studenti tak měli možnost seznámit se s myšlenkami, které jinde nebyly k dispozici.

Přednášky i semináře byly tehdy nepovinné a tak studenti měli poměrně dosti volného času. Chodili zpravidla jen na ty, co předváděli perfektní herecký výkon nebo na ty, kteří byli v minulosti nějak postiženi a stávali se tak určitou legendou anebo na ty, kteří se výrazněji angažovali ve prospěch progresivního vývoje.

Konec šedesátých let byl pro studenty zajímavé období, zatímco jejich rodiče trávili volno prakticky jenom v Československu, popřípadě tak ještě u moře v Bulharsku nebo na cestě družby do SSSR, tak pro studenty byla možnost cestovat prakticky kamkoliv. Vznikla řada studentských organizací zaměřených na cestování a napojených na zahraniční organizace, tak možností bylo opravdu hodně. Jezdilo se nejvíce vlakem, protože lístky byly tehdy velmi levné a do Paříže a zpět to stálo pár korun a do Londýna jen o trochu více. Musely se propašovat nějaké peníze a vzít jídlo s sebou, protože to bylo venku pro nás velmi

drahé. Většinou se vozil i bochník chleba, kde rozdíl v ceně byl velmi výrazný, a i uherák, který byl tehdy u nás velmi laciný. Jezdilo se také na brigády: trhat víno do Francie, pracovat na pole do Norska, stavět kolchozy do SSSR a podobně. Byly možnosti i stážovat v různých firmách. S ohledem na politický vývoj v zemi, tak řada zahraničních škol a institucí vyvíjela dost iniciativy k podpoře českých studentů.

Československý svaz mládeže, kde byli sdružení povinně všichni mladí lidé, tedy bylo důležitou organizací, nejen tím, že tam vznikaly myšlenky, činnosti a různé akce lišící se od oficiálních, ale také proto, že se přes něj dalo tehdy poměrně snadno jezdit do zahraničí a to zejména na Západ. Bez toho to bylo obtížnější.

Zajímavým zážitkem byla jistě cesta vlakem do Sovětského svazu. Tehdy byly vlaky laciné, a tak se jezdívalo na dlouhé vzdálenosti. Petr jel prakticky v jednom kuse s malými přestávkami z Prahy do Moskvy, z Moskvy do Leningradu a z Leningradu do kazachstánského Celinogradu, což trval skoro týden. Bylo to velké dobrodružství, muselo se několikrát přestupovat a na to byla třeba řady povolení, které nebylo snadné včas získat. Z Prahy se jelo do Čierné nad Tisou, což byla poslední železniční stanice na našem území a tam následoval hraniční přechod do Čopu, což byla první stanice na sovětském území. Mezi tím následovaly drátěné ploty, vlak na poloviční cestě mezi hranicemi se zastavil, přijela nákladní auta plná vojáků, obklíčili vlak a podlézali jej, zda tam někdo není ukryt. Nevypadalo to, jakoby se jelo z jednoho spřáteleného státu do druhého. V Čopu se přesedalo na vlak o širších kolejích, bylo rovněž třeba tam navštívit celnici a získat místenky, respektive lehátka. To nebylo vůbec lehké. Za dvě hodiny, kdy odjížděl vlak Čop-Moskva, který jede jen jednou denně, bylo třeba

získat lehátka, které sice byla zaplacená, ale získat na to ruské papíry bylo složité, což se mnohým nepodařilo zařídit a čekali na nádraží do druhého dne. Cestující byli zpravidla těmi, co tuto cestu již absolvovali, předem upozornění, že je nezbytné vystupovat energicky a tvrdě, což byl jediný způsob jak něco zařídit. Nádražní zaměstnankyně pracovaly velmi pomalu a zcela bez zájmu. Nepřetržitý proud nákladních vlaků, které se valily od nás do SSSR asi souběžně na 10 kolejích, vyvolával stísněný pocit. Jinak cesta do Moskvy probíhala pěkným lůžkovým vlakem. Dostat se z Moskvy do Leningradu bylo rovněž problémem. Jízdenky se daly koupit v Československu, ale byla třeba místenka, která se prodávala pouze v SSSR a to jen na jeden den. Místenky tak byly skoro pořád vyprodány a muselo se čekat na druhý den.

Dobrodružstvím byla cesta vlakem Leningrad-Karaganda. Měl otevřená kupé pro čtyři lidi, jako bývali dříve u nás kuřáci, nebyl v něm jídelní vůz, stavěl pětkrát za den na 3-4 minuty. Celý vlak se vyhrnul ven a rychle se utíkalo k 1-2 stánkům a snažilo se skoupit, co šlo, ruští prodavači prodávají velmi pomalu a s klidem. Obrovské fronty na záchodě, sloužícím i jako umývárna, na holení, mytí vlasů a podobně, vyvolávalo nutnost vystát třeba i více než hodinovou frontu než se tam člověk dostal, jinak jen v noci nebo třeba ve čtyři ráno.

Koupit si lístek z Leningradu do Rigy, nebylo jen tak možné. Na to muselo být spousta razítek a povolení. Od vedení komsomolu přes stranické orgány a tak podobně. Trvalo to zpravidla minimálně dva dny, než se toho dosáhlo.

Při zpáteční cestě v Čopu většinou cestující zavřeli v nějaké místnosti a podrobili výslechu, co tam dělali, což trvalo až do okamžiku odjezdu a vyvolalo nutnost naskakovat do téměř rozjíždějícího se vlaku. Vznikal tak strach nejen, že vlak odjede,

ale i z toho, že každý většinou něco dovážel bez zaplacení cla a že se na to přijde. Tehdy šlo v SSSR levně zakoupit některé spotřební zboží, které bylo v Československu nedostatkové jako například elektrické holicí strojky a barevné televizory.

Byly tak tehdy dobré možnosti cestování do sovětských republik, což šlo podřídit za levný peníz popřípadě v rámci různých vlaků družby zcela zdarma. Tehdy to většina lidí nevyužila, čehož pak mohla litovat.

Uvolnění nastalo i v sexuální oblasti. AIDS tehdy neexistoval, syfilis podle statistik snad úplně vymizel, možná to bylo určitým uzavřením hranic, potlačením prostituce a syfilis občas dostala nějaká vysokoškolská studentka buď od studenta z rozvojové země anebo někde v hotelu od devizového cizozemce. Existovala i liberální potratová politika. Dalo se tak přijít při nejhorším akorát ke kapavce. O některých Petrových spolužačkách se říkalo, že si i přivydělávají stykem s cizinci. Nikdo nevěděl, jestli to byla pravda, ale spolužáky nijak zvlášť nezaujaly a asi by jim nic nezaplatili, možná že mohly být zajímavé pro dost starší ročníky.

V Praze se dokonce objevil striptýz, to bylo něco, co tady snad nikdy nebylo a o čem se dalo dočíst pouze v novinách, že existuje v prohnilem kapitalismu. Petr, Fanda, Miloš i Štěpán tehdy náhodou skládali všichni najednou zkoušku z měnové teorie a politiky, což byla dosti obtížná zkouška, z které měli všichni strach.

Každý chodil na zkoušku jinak. Fanda co nejdříve, protože říkal, že ráno není unaven a má čistý mozek. Milošovi a Štěpánovi to bylo jedno, ale zejména Štěpán si ráno rád přispal. Petr tam chodil ráno, ale na zkoušku šel mezi posledními, mezitím na chodbě poslouchal ostatní, a to ho

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Absurdity***.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.